

TANJA REPIČ SLAVIČ, TERAPEVTKA

Veliko zlorabljenih zlorabe nikoli ne prijavi, ker vidijo, kako javnost žrtve raztrže

Dokler bo oklica spraševala žrtev, zakaj je nekaj naredila, smo kot družba še vedno zelo daleč. – Storilec ponavadi obrne situacijo tako, da da žrtvi vedeti, kot da ga je zapeljala. – Dokler se zlorabljeni počuti krivo, ostaja v odnosu s storilcem, čeprav samo čustveno. – Čeprav nas naša preteklost v veliki meri oblikuje, nas ne sme določati. – Pedofil dela na tem, da si pridobi zaupanje, da dobi otrok občutek, da je na varnem, da je nekaj posebnega. – Zloraba ima moč, ampak zlorabljeni so močnejši, saj sicer ne bi preživeli vsega, kar jim je bilo storjeno.

ANDREJA BARAT TOMO STRLE/CITRUS

Dr. Tanja Repič Slavič (1979) je doktorica znanosti s področja zakonske in družinske terapije. Kot redna profesorica na Teološki fakulteti predava predvsem o zlorabah in zasvojenosti. Je avtorica knjige Nemi kriki spolne zlorabe in novo upanje, s katero je leta 2008 opozorila na tabu temo. V rodnih Županah pri Ajdovščini je odprla podjetje za terapevtsko svetovanje Sočutje. Skupinske terapije izvaja skupaj z dr. Christianom Gostečnikom.

Še pred leti spolne zlorabe niso bile pogosta tema. To pa seveda ne pomeni, da jih ni bilo. Kakšen razvoj družbe je bil potreben, da smo prišli do točke, na kateri smo nanje občutljivi in pozorni?

Vsekakor lahko potrdim, da se o zlorabah več govori, pogosteje se piše, kot se je, vendar nisem tak optimist. Prepričana sem, da če bi vprašali žrtve zlorab, bi jih večina potrdila, da smo kot družba še zelo daleč od tega, da bi čutile dovolj občutljivosti, sprejemanja, podpore pri razkrivanju, ob tem, da spregovorijo ali celo podajo prijavo. Na terapijah veliko zlorabljenih pove, da zlorabe raje ne prijavijo, ko vidijo, kako mnogi žrtev, ki tvega obelodaniti resnico, še vedno raztržejo. S tem mislimo predvsem na odzive okolice, ki se sprašuje, zakaj je to naredila, ali želi storilcu škodovati pri ugledu, gre za kakšno maščevanje, ima sama psihične težave in išče pozornost ter, če je že kaj na stvari, zakaj je toliko let molčala, zakaj je še naprej hodila na ure klavirja, na trening odbijke, na obiske k sosedu, na njegova predavanja ...

Kakšna pot nas torej še čaka, da bo svet varen prostor za vse?

Dokler bo okolica spraševala žrtev, zakaj je nekaj naredila ali ni naredila, in ne obratno, zakaj je storilec to storil, smo še vedno kot družba še vedno zelo daleč in logična posledica tega je, da ostaja več kot 90 % spolnih zlorab neprijavljenih. Med tistimi, ki so, pa se jih vsaj četrtnina konča brez obsodbe. Spomnim se na kar nekaj primerov s terapije, ko si hčerka ni upala povedati za zlorabo niti svoji mami, ker jo je bilo strah, da ji ne bo verjela, in je na vse možne načine preverjala, kaj si mama misli o zlorabah. Enkrat je dala namer-

no na mizo časopis, v katerem je bila objava krute zgodbe dekleta, ki je bilo več let ujeto v odnosu v vzgojiteljem, ki jo je redno zlorabljal. Čakala je, kaj bo mama rekla, ko bo to prebrala. Mamim prvi odziv je bil, da ena najstnica spet išče pozornost in po krvici obtožuje zelo dobrega človeka. Mislite, da jo je ta odziv spodbudil, da ji pove? Odgovor je seveda jasen. Ni ji povedala. Verjetno še do danes ne.

Če se starš ali skrbnik zgraža ob tem ali onem primeru, ki pride v javnost, vidi žrtev kot tisto, ki je kriva, mu ne bosta ne hčerka ne sin, če bosta kdaj zlorabljeni, povedala, kaj se jima je zgodilo, saj bi bilo izdajstvo očeta ali mame še hujše kot zloraba sama. Ob vsaki aferi, ki pride v javnost, žrteve, ki še niso spregovorile, opazujejo odzive in na podlagi teh odzivov dobijo moč in pogum, da povedo, ali pa izgubijo upanje in se umaknejo v molk in tišino. Žal se večkrat umaknejo v tišino, kar pa rabiljem daje sporočilo, da so na varnem, če zlorabljo še naprej. To je najhujše zlo! Kriviti žrtev, nalagati odgovornost njej, jo spraševati zakaj ne glede na to, koliko je stara in v kakšnem odnosu je s storilcem, je tako narobe, kot je narobe, če vozimo v napačno smer po cesti. Če ljudje tega ne zmorejo razumeti, naj vsaj ne obsojajo. Narediti storilca za žrtev in žrtev za storilca je na glavo obrnjen sistem. Vsak »zakaj« pri zlorabljenih najprej prebudi občutek krivde.

Lahko malo bolj razložite, kako je s krivdo?

Večina žrtev se počuti krivo za 1001 stvar: ker so bile ob nepravem času na

nepravem mestu, narobe oblečene, se niso branile, ker so zamrznile, ker niso takoj povedale naprej, ker so bile prijazne, ker niso postavile meje, ker so zaupale človeku, da ima dobre namene, ker so se zaljubile v nekoga, ki jih je izkoristil do konca ... Najverjetnejše je še med samo zlorabo storilec izrekel kake besede, stavke, s katerimi je podkrepil in zasidral občutek krivde pri žrtevi, na primer: »To ti delam zato, ker si mi dala vedeti, da si tudi sama želiš,« ali: »Ti s svojim vedenjem pripraviš moškega, da mora narediti to, kar sem ti jaz sedaj naredil.« Žrtev lahko zamrzne od šoka: »Vidim, da ti paše, ker se nič ne upiraš.« Storilec obrne situacijo tako, da da žrtevi vedeti, da ga je zapeljala, zato ji pove stavke, v katerih ji sporoča: »Ne zmorem se kontrolirati in za to si ti kriva.« S tem, ko žrtev krivi sebe in je ujeta v dinamiko zlorabe še po mnogih letih, ko se zloraba sploh ne dogaja več, storilca lahko celo preživi, ima žrtev lažen občutek varnosti. Kaj želim s tem reči? Dokler žrtev verjame, da je ona kriva, daje vso odgovornost nase in je od nje odvisno, ali se bo nekaj spremeniilo ali ne. Če pa bi dala odgovornost in krivdo na stran storilca, ne bi bilo več odvisno od nje, ali se bo nekaj spremeniilo ali ne, ampak od storilca. Ona pa bi lahko samo čakala in to čakanje najbolj ubija. Zato je lažje imeti lažen občutek kontrole, nadzora, varnosti, ki daje navidezno moč.

Kot terapeutka vidim, da dokler se zlorabljeni počuti krivo, še vedno ostaja v odnosu s storilcem, čeprav samo čustveno. Krivda je kot pokrov, obrambni mehanizem, ki mu ne dovoli, da bi se soočili z vso bolečino, ki je skrita pod tem občutkom, predvsem z zdravo jezo in odločnostjo, brez katere se trama spolne zlorabe ne more predelati. Krivda seveda ne ostane samo v zvezi z zlorabo, ampak se prenese tudi kasneje na vsa mogoča področja življenja: krivda, da se lahko kje celo sprosti in ima v redu, čeprav naj si tega ne bi zaslužila, krivda, da ni dobra mama, partnerka, ženska (moški, oče, partner), krivda, da ne more vplivati na stvari, na katere ne more vplivati, krivda, da ves čas privlači »napačne« partnerje, krivda, da ni dovolj dobra v odnosu, ker ji ne gre pri spolnosti, ker ima med spolnostjo »flashback« iz zlorabe ... Včasih ironično

“

Dokler bo okolica spraševala žrtev, zakaj je nekaj naredila ali ni naredila, in ne obratno, zakaj je storilec to storil, bo več kot 90 % spolnih zlorab še vedno neprijavljenih.

rečem, da se počuti krivo celo za vreme v Južni Afriki. Počuti se krivo za vse, dolžno drugim narediti vsako uslugo, biti brez dovoljenja, da postavi mejo in reče ne. To pa je idealna kombinacija, ki pritegne storilce, da manipulirajo z njo in jo zlorabljajo naprej.

Verjetno je ta krivda še toliko večja, če se zloraba dogaja več časa, že pri majhnem otroku, in to počne oseba, ki je z njim poznanata naj bi bila vredna zaupanja?

Res je. Največ zlorab se zgodi v družinskem okolju oziroma s strani oseb, ki jim otrok zaupa – več kot 85 %. To je žalostno – prav tam, kjer naj bi bil otrok najbolj varen, živi v peklu in ne more nikamor pobegniti. Otrok težko dojame (sploh, če je zlorabljen pred puberteto), kaj se z njim dogaja. Ima zelo mešane občutke. Nekdo se zanj zanima, sicer na zelo neprimeren način. Lahko je zanj dober samo takrat, ko je telesno na razpolago, sicer pa sta brez stika. Osamljen, zapuščen in spregledan začne verjeti, da storilcu nekaj pomeni, sicer si ne bi vzel vsaj občasno časa zanj, si želel njegove družbe, se z njim igral, tudi če na nenavaden način. Storilec sistematično in postopno pridobiva zaupanje in izkorišča otrokovo ranljivost. Otrok čuti, da nekaj ni prav, a v psihi naredi razcep, da lažje preživi – na osebo, ki je prijazna, in na osebo, ki je pošast. Le kako bi ta otrok preživel, če ne bi nezavedno uporabil vseh obrambnih mehanizmov?

Ko pride do prvih spolnih dejanj, zlorabe, to presega njegovo dojemanje spolnosti. Ne ve, ali so dejanja namerna ali naključna. Nima besed. Ne razume, ker se ne da razumeti, ker ni opravičila in razlage, zakaj to storilec počne. Če storilec to podkrepi z besedami, da mu to počne, ker ga ima rad, bo otrok kasneje v življenju zamenjal ljubezen za zlorabo in se bo zapletal v odnose, v katerih bo znova in znova zlorabljen, izkoriščan, ponižan, osramočen, razvrednoten, ali pa bo samo to počel drugim.

Lahko torej storilec celo prepriča otroka, da je to, kar počne, nekaj normalnega?

Res je. Storilec lahko prepriča otroka, da je spolna zloraba nekaj »normal-

nega« in da to spada v njun odnos kot del ljubeče skrbi. Včasih da otroku celo občutek, da je izbran, ker je res nekaj posebnega. Tudi ko se dejanja stopnjujejo, postajajo še bolj neprijetna, otrok tega ne razume in ne dojame, da je izkoriščen, zlorabljen, saj ne zmora povezati tega, da ga ista oseba spravlja v stisko in je z njim prijazna in ljubeča. To povzroča veliko zmedo. Nič ne ubije človeške psihe bolj kot dejstvo, da ista oseba izmenjuje nežnost in prijaznost z nasiljem in zlorabo. Zmeda je še večja, ker lahko otrok zato, ker ne razume, kaj se dogaja, vedno znova odhaja k storilcu, saj je v naravi otroka, da raziskuje, česar ne razume. To ponavlja, dokler ne razume. Naj poudarim, da tudi če otrok hodi k storilcu, to še ne pomeni, da si želi zlorabe, ampak vedno išče in si želi ljubezni v pravem pomenu. Vsa-ko srečanje pa ga samo še bolj zmede, zato ima še večjo potrebo, da se vrača, da bi ugotovil, kaj bi pravzaprav rad od mene, zakaj sem pristal na to, kaj je z menoj, da odhajam k njemu.

Ko otrok dojame, da to ni prav, da se to nikoli ne bi smelo zgoditi, še manj pa dogajati, pa so vse meje že povsem porušene. Otrok je notranje tako ujet v dinamiko zlorabe, da krivi sebe, se sprašuje, zakaj se ne upre, zakaj sodeluje. Ujet je v močna občutja, v brezizhodni situaciji, sploh če je že kazal znake, da se nekaj dogaja, vendar nihče ni ničesar opazil. Ostaja sam, preplavljen z gnušom, sramom in krivdo, ki pa ni njegova, ampak storilčeva, le da storilec tega ne čuti. Ne ukvarja se s tem, kaj storilec počne in zakaj ga spravlja v stisko, ampak s tem, zakaj to dopušča. Doživila se kot aktiven del odnosa.

Kaj se dogaja s takim otrokom, ko odraste? Ostaja še naprej žrtev?

Glede na prej povedano je jasno, da so pri otroku, ki doživila zlorabo, če po domače rečem, porušeni vsi zdravi senzorji za strah, za postavljanje meja, varnost, zaupanje. Pomešano je, kaj je ljubezen, kaj nasilje, kaj zlorabe, kaj spolnost, ki je zdrava in brez nasilja. Če tega ne razreši in če nikoli ne sliši, da to, kar je doživiljal, ni bil izraz ljubezni ali naklonjenosti, ampak zloraba, če ne sliši, da si tega ni zasluzil, da ni kriv, bo v odraslosti nezavedno privlačil ljudi, ob katerih bo podoživiljal zelo podob-

“

Nič ne ubije človeške psihe bolj kot dejstvo, da ista oseba izmenjuje nežnost in prijaznost z nasiljem in zlorabo.

ne občutke ali celo dejanja. Zapletal se bo v odnose, v katerih bo veliko adrenalina, tveganij vedenj, hoje po robu, zasvojenosti, trpljenja, duševnih stisk, panike, saj mu bo samo to poznano in domače. Na razumski ravni si bo že let miru, razumevanja, prijaznosti, iskrenosti, a to ne bo privlačno, ker za psihonome bo domače in poznano. Ko slišijo za zgodbe odraslih zlorabljenih oseb, odrasli zato težko razumejo, zakaj se te osebe niso uprle, branile, sploh če je šlo za dlje trajajočo navezo.

Če si že od otroštva globoko ranjen, zatrт v svoji intuiciji, psihično nestabilen, si najboljša vaba za tistega, ki išče točno tako osebo, da jo bo izoliral, osamil in nad njo izvajal katero koli vrsto nasilja, manipulacije in zlorabe. Še več, žrtev bo lahko celo prepričal, da to počne v imenu ljubezni. Spomnim se ženske, ki je hodila na terapijo in je povedala, da jo je oče spolno zlorabljal. Rekla je, da je do 18. leta živila v preprčanju, da je normalno, da imajo očetje spolne odnose s svojimi hčerkami, ker se je to njej dogajalo vsak dan. Šele pri osemnajstih letih je na nekem predavanju dojela, da to ni bila ljubezen, da to ni bilo normalno, ampak da je bila to zloraba. Njeno telo je ves čas čutilo, da nekaj ni v redu, saj je bila prekomerno težka. Tolažila se je s hrano. Iz odvečnih maščobnih celic si je naredila oklep v upanju, da bo manj privlačna, da bo rešena ubijanja na obroke. Vendar ni bila. Zaljubila se je v fanta, ki jo je prepričal, da je vredna svojega denarja in jo v sobi prodajal drugim moškim in z njo služil. Ta ženska je bila čustveno otopela, mrtva, da je lahko preživel. Intelektualno, razumsko pa je bila nadpovprečna – zlata maturantka. Si lahko predstavljate, kaj vse je doživiljal? Leta in leta je garala, da je začela počasi

drugače živeti, počasi čutiti svoje telo, verjeti, da ona ni enako zloraba, da je zloraba nekaj, česar nikoli ne bi smela doživeti, in da ni za nič kriva. Spolno zlorabljeni osebe se identificirajo s spolno zlorabo: »Jaz sem zloraba.« Ne ločijo, da je eno zloraba, drugo pa so one. Tako je vse prežeto z občutji zlorabe, gnusa, sramu, krvide, strahu ...

Na terapijah vedno rečem ljudem, ki so bili spolno zlorabljeni, da je, ne glede na to, kaj so doživelji, upanje, da je lučka na koncu tunela, ki je morda še ne vidijo, da je novi dan. Tudi če se spomini res močno prebujujo, so danes na varnem. Zloraba se ne dogaja več, so samo popotresni sunki, zato imajo možnost, da se odločajo drugače, niso več ujeti. Lahko si dovolijo narediti nekaj novega, poslušati sebe, tisti glas, ki so ga vedno samo utišali, preslišali. Lahko si dovolijo spremembe, saj ponavljanje starega ne prinese v življenje nič drugačnega, lepšega. Čeprav nas naša preteklost v veliki meri oblikuje, nas ne sme določati.

Splošno mnenje je, da ima žrtev vedno podoben psihološki profil, da je šibka, naivna, da nima socijalne varovalke v družini.

Je res tako preprosto?

Ja, prototip žrtve je res tak. Ko študentom na predavanjih rečem, naj mi povedo, kako si predstavljajo tipično žrtev spolne zlorabe, rečejo največkrat to, kar ste vi našteli: izgleda uboga, naivna, šibka, ženskega spola, morda celo neucrejena, da ne rečem zanemarjena. To ni (nujno) res. Lahko je celo daleč od tega. Večina žrtv, ki so pri osemnajstih letih prišle k meni na terapijo, tako moški kot ženske, niso izgledale tako, ampak so bile navzven urejene. Nekatere so pod popolno zunanjim podobo skrivale vse tisto, kar najbolj болi, da le ne bi kdo navzven opazil, da je z njimi kaj narobe. Podobno so morale kot otrok skrivati zlorabo, da je nihče ne bi videl.

Veliko teh oseb živi v problematičnih partnerskih odnosih v iluziji, da se bo partner, če ga bodo imele dovolj rade, spremenil. Spet torej verjamejo, da bodo nekaj spremenile, če bodo nekaj naredile. Naložijo si krvido za njegovo popivanje, za njegove afere, tolerirajo nasilje, ker tako lažje preživi, kot da čakajo, kaj bo drugi spremenil. Kako naj zborejo moč, da gredo stran, če porabijo vso energijo za to, da preživijo iz dneva v dan? Da nekdo zmore nositi

celo življenje toliko strahu, krvide, sramu, gnusa, potlačene jeze, neizjokanih solz, mora biti presneto močan. Tega, da so veliko močnejše, kot je njihov rabelj, se žrtve ne zavedajo. Občutek imajo, da ne bodo preživele, če bodo same. Pa ni res! Ko žrtev spozna, da lahko preživi tudi sama, da je v resnici že ves čas v takem odnosu sama, sama za vse, predvsem pa čustveno sama, zmore iti stran in ni ji treba več biti v vlogi žrtve. Nekdo, ki je v stiku s seboj, s svojo intuicijo, ima zdravo jezo, odločnost in zna postavljati meje, ne bo postal žrtev oziroma, če bo prišel v past, bo znal prej najti pot iz nje.

Izpostavili ste, da tipična žrtev spolne zlorabe izgleda uboga, naivna, šibka ... Je lahko žrtev zlorabe tudi nekdo, ki je imel normalno otroštvo?

Vsaka ženska ali moški je lahko potencialno žrtev zlorabe, čeprav klinične izkušnje in raziskave kažejo, da je 70% verjetnost, da bo tisti, ki je že v otroštvu doživel katero od zlorab, tudi kasneje žrtev. Naj tukaj dodam še vpliv transgeneracijskega prenosa travme, ki se vedno bolj raziskuje. To pomeni, da

Storilec prepiča otroka, da je spolna zloraba nekaj normalnega in da to spada v njun odnos kot del ljubeče skrbi.

“
Če si že od otroštva globoko ranjen, zatrт v svoji intuiciji, psihično nestabilen, si najboljša vaba za tistega, ki išče točno tako osebo, da jo bo izoliral, osamil in nad njo izvajal katero koli vrsto nasilja, manipulacije in zlorabe.

pridejo npr. na terapijo mama, oče in hčerka. Hčerka, stara 12 let, ima anoreksijo ali bulimijo, se samopoškoduje, ne zaupa ljudem, zato ne želi več v šolo, je tesnobna, v svoji sobi. Preiščemo vse okoliščine v smislu, ali je bilo kaj takega v družini ali izven družine. Ničesar ne najdemo. Izkaže se, da sta starša zelo skrbna in da je tudi družinska dinamika taka, da nudi varno okolje za razvoj. Ničesar konkretnega ni ne tukaj in sedaj ne v bližnji preteklosti.

V tem primeru vsekakor preverim, kaj se je dogajalo z očetom ali mamo, ko sta bila v istih letih, kot je sedaj hčerka. Če verjamete ali ne, ne samo po letih, včasih se celo po mesecih ujema, da je bila npr. mama pri isti starosti spolno zlorabljenja, potlačila je vse občutke, jih disocirala in živila naprej. Njena hčerka pa je vsa ta čutenja posrkala vase (mama ni ničesar kriva, saj gre za nezavedni mehanizem prenosa nepredelanih čutenj) in teh čutenj ne zmore prebaviti, zato bruha, ne more jih več zaužiti, zato simbolično odklanja hrano, se samopoškoduje, da psihično bolečino preusmeri na fizično. Dokler mama ne bo začela reševati svoje travme, bo hčerka zelo težko rešena tega trpljenja.

Kakšen pa je psihološki profil storilca? Kaj se dogaja v njem? Je vse zavestno (načrtovanje, dejanje, dolgoročna odvisnost)? Kakšni psihološki mehanizmi se predhodno odvijajo v njem?

Težko bi na splošno govorila o psihološkem profilu storilca. Ko imamo v mislih pedofilijo, ki se največkrat dogaja s strani otroku poznanih oseb, je dejanje zlorabe zelo načrtovano vnaprej. Preden pedofil izbere otroka, ga kar nekaj časa opazuje, ga postopno vpelje v svet nevarnih igrič. Dela na tem, da si pridobi zaupanje, da dobi otrok občutek, da je na varnem, da je nekaj posebnega. Ko prvič naredi »test«, to pomeni, da začne z dotiki ali se razkazuje, opazuje otroka golega, je otrok v šoku, zamrzne, ker tega ni pričakoval, zato največkrat ne reagira. Ko drugič spet naredi nekaj in se morda otrok odzove na način, s katerim pokaže, da tega ne želi, mu že naloži krivdo, kaj se brani, saj prvič ni imel nič proti.

O tej dinamiki bi lahko še veliko govorila, ampak če se osredotočim na to,

“

Pri spolnih zlorabah ne gre nikoli najprej za spolno slo, ampak predvsem za moč, nadzor, ponižanje, razvrednotenje.

kdo je lahko storilec, bi rekla, da so storilci v vseh poklicih, različnih starostih, tako moški kot ženske ne glede na vero, raso. Navzven imajo največkrat povsem drug obraz – lahko so urejeni, ugledni, celo nagrajeni za kakšne posebne usluge, v družbi pogosto spoštovani in cenjeni, zato je še toliko manjša verjetnost, da bodo, če pride do razkritja, drugi verjeli žrtvi, da govoriti resnico. Storilci, ki so na visokih položajih, zlorabijo svojo moč in avtoritetno. Nikoli nimajo samo ene žrtve, ampak jih lahko imajo 10, 20, tudi 100. Ne ustavijo se sami od sebe. To je kot zasvojenost, ko je oseba gnana in preokupirana, izgubi nadzor in nadaljuje kljub negativnim posledicam.

Ko gre za storilce, ki ne iščejo otrok, ampak odrasle osebe, običajno lažje

govorimo o določenem profilu, predvsem o antisocialni osebnosti motnji. To so osebe, ki ne zmorejo sočutja, ne čutijo krivde, ki rabijo adrenalin, niso v stiku s strahom, jih vzburja občutek, da imajo moč, kontrolo, da so celo nasilni, da mučijo svoje žrtev, saj brez trpljenja ni vzburenja. Ni jim mar, kaj doživlja njihov »partner«. Pomembno je, da osvojijo telo, ne da imajo odnos. Žrtev je le objekt za zadovoljevanje potreb. Potem ko jo razčlovečijo, jo lahko takoj odvržejo. Včasih za dosego svojega cilja uporabijo tudi alkohol ali drogo, da žrtev omamijo.

Imate v mislih kaj konkretnega?

Seveda. Že nekaj časa je močno v porastu tako imenovana droga GHB, ki nima ne vonja ne okusa in že v manjših količinah močno prizadene centralni živčni sistemi. Žrtev postane omotična, izgubi zavest in spomin, njeno telo pa postane objekt za posilstvo. Čedalje več je deklet, ki pridejo na terapijo s panicijsimi napadi, v hudih duševnih stiskah, s samomorilnimi mislimi, ker ne vedo, kaj se je med zlorabo dogajalo. Spomnim se punce, ki je rekla, da je šla na zabavo s prijateljico in ji je vmes postalo slabo, zato je šla na zrak. Od tam naprej se ne spomni ničesar. Spomni se šele, da se je

Klinične izkušnje
kažejo, da je vsaka peta ženska in vsak sedmi moški v življenu žrtev spolne zlorabe.

zбудila v temnem prostoru, naga, krjava po nogah, ob njej pa je bilo šest uporabljenih kondomov. Ko človek posluša take zgodbe, bi kričal od groze, kaj šele, da to doživiš. To dekle bo zelo težko še kdaj normalno živel. Sprašujem se, kaj se dogaja v glavi takega storilca, da potrebuje za svoje spolno zadoščenje skoraj mrtvo telo omamljene punce in da lahko stoji v vrsti s še nekaj kolegi, ki pred njim ali za njim naredijo isto.

Marsikateri najstnik niti ne ve, kaj vse ga lahko doleti, ko gre v nek nočni klub ali pa celo na zasebno zabavo, kamor so povabljeni tudi neznani ljudje. Starši morajo povedati svojim otrokom, da, tudi če njim zaupajo, ne zaupajo okolici. Povedati jim morajo, da ne smejo nikoli in nikjer puščati svoje pijače odprte, brez nadzora, niti piti, če jo dobijo postreženo v kozarcu. Morda se bo marsikomu zdelo, da pretiravam, vendar izkušnje s terena, tako s terapij kot od kriminalistov, žal kažejo, da je vsa skrb zelo upravičena in na mestu.

Gre pri spolni zlorabi zgolj za spolno slo ali so v ozadju še druge stvari (moč, nadzor, ponižanje)?

Kot sem že omenila, pri spolnih zlorabah nikoli ne gre najprej za spolno slo, ampak predvsem za moč, nadzor, ponižanje,

žanje, razvrednotenje. To spolno vzburja. Pedofila ne vzburja odrasla ženska. Če je že z njo v spolni intimi, bo v mislih z otrokom, sicer se ne bo spolno vzburil. Ne drži, da imajo tisti, ki zlorabljajo, večjo spolno slo ali da doma nimajo zadovoljenih svojih spolnih potreb. Glavni motivi, ki ženejo storilca, tudi ko gre za spolno nasilje pri odraslih osebah, so manipulacija, dominantnost, nadzor, mučenje, razčlovečenje. Normalna spolnost jih ne privlači, ne vzburja. Raziskave kažejo, da je tretjina tistih, ki so bili sami kot otroci žrtve spolnih zlorab, kasneje postala tisti, ki zlorabljajo. Vendar to ni ne opravičilo ne izgovor, češ da ne morejo drugače, ker so tudi njih zlorabljali. Kot odrasel je vsak odgovoren za to, kar počne, ne glede na še tako travmatično preteklost. Večkrat dodam, da će bi tako gledali, lahko izpustimo vse, ki so v zaporih, saj so imeli zagotovo težko otroštvo.

Kako vzbujati otroka, da bo odporen na manipulacije?

Od malega naprej je prav, da se z otrokom pogovarjam o vsem, seveda njejovi starosti primerno, da ga slišimo, ko je v stiski, da mu verjamemo. Začne se pri preprostih vsakdanjih zadevah. Povedati mu moramo, da je njegovo telo samo njegovo, da se intimnih delov ne sme nihče dotikati, da ima pravico reči ne in da će mu kdaj kdo reče, da je to samo njuna skrivnost, pomeni, da se zelo boji, ker dela nekaj narobe, zato mora otrok takrat takoj in nujno povedati doma. Vendar se tu vse zaplete, če se prav doma dogaja zloraba in otrok nima tega komu povedati. Takrat pa bi morali učitelji, vzgojitelji, svetovalne službe ob prvih znakih biti pozorni, stvar preveriti in ustrezno ukrepati. Žal se prevečkrat dogaja, da je lažje pogledati stran, ker ljudje rečejo, da bodo imeli še oni težave z zaslisanjem in podobno. Žalostno, a resnično. Kaj torej preostane takemu otroku?

Tu bi rada dodala še eno stvar, ki se me je zelo dotaknila. Pred časom sem gledala dokumentarni film o pedofilih, v katerem so jih spraševali, na podlagi česa so izbrali otroka oziroma kaj bi rekli staršem, naj naredijo, da bo njihov otrok na varnem pred pedofili. Vsi po vrsti so povedali, da otroka, ki je v

dobrem odnosu s starši in pri katerem vidijo, da jim vse pove, da se starši zanimajo zanj, kaj počne, s kom se druži, če je na spletu, kdo so njegovi prijatelji, s kom si dopisuje, ne bi izbrali. Izbrali pa so takega, ki je imel slabši stik s starši, je bil veliko prepuščen sam sebi ali pa se starši niso zanimali zanj.

Nujno je, da starši vedo, s kom se družijo njihovi otroci – tudi na spletu. Spomnim se primera, ko mi je na terapiji mama petih otrok razlagala, kako je šestnajstletni sin preko spletja spoznal krasno punco, s katero se je žezel srečati, seveda tudi v živo. Ni ji dalo miru in peljala ga je ter mu povedala, da bo počakala malo stran, da vidi to dekle, potem pa ju bo pustila, da gresta naprej na pijačo in sprehod. Iz avta pa ni prišlo dekle, ki ga je sin čakal, ampak starejši moški, ki se je pretvarjal, da je mlado dekle. Pametna mama si je takoj zapisala registracijo in obvestila policijo. Izvedela je, da je starejši gospod star znanec police. Takih primerov ni malo. Raziska na, narejena v Sloveniji, je pokazala, da tretjina staršev o teh zadevah ne govori z otroki, pričakuje pa, da bo to opravila šola kot del učnega načrta. Starši so tisti, ki morajo otroka prvi podučiti. Najbolj ga bodo zavarovali pred zlorabami ali vsaj pred nadaljnjam zlorabljanjem, če mu bodo povedali, kaj vse je zloraba, za katero nikoli ni kriv, in ga naučili, da jim vse pove.

Kaj bi še žezele za konec sporočiti žrtvam, ki to berejo?

Želela bi, da začnejo verjeti, da niso krive za zlorabo, ne glede na okoliščine. Naj ne obupajo, ampak naj si poiščejo pomoč, zaupanja vredne osebe, da dajo bolečino iz sebe. Ni jim treba vse življenje nositi zlorabe in biti žrtev. Zloraba ima moč, ampak oni so močnejši, saj sicer ne bi preživeli vsega, kar jim je bilo storjeno. Zaslužijo si boljše in lepše življenje. Verjamem, da jim lahko uspe, tudi če bodo za to morali kdaj narediti korak nazaj, da bodo lahko šli potem dva naprej.

**“
Pedofil izbere otroka, ki ima slabši stik s starši, je veliko prepuščen sam sebi ali pa se starši ne zanimajo zanj.”**

Nadaljevanje intervjuja najdete na spletni strani Domovina.je.

